

Σ' αποζητούμε, Χριστόδουλε!...

/ Γνώμες

Το υπέροχο κείμενο, του αείμνηστου ιστορικού Σαράντου Καργάκου, που ακολουθεί, είναι, μία αναδημοσίευση προκειμένου να μπορέσουμε όλοι μας να αναλογισθούμε που ήμασταν, που βρισκόμαστε και που μας πηγαίνουν. Προκειμένου να κατανοήσουμε όχι μόνο τα λάθη μας, αλλά το ποιος πρέπει να είναι ο στόχος μας.

Έγραφε ο Σαράντος Καργάκος:

Όταν έφυγε έγραψα: «Σέ κλαίει ο λαός!». Σήμερα, μετά από τήν παρέλευση τόσων ετών από τή θανή του είμαι υποχρεωμένος νά γράψω: «Σέ θέλει ο λαός!».

Στό διάστημα τῆς επίγειας απουσίας του «έφυγαν κι ἄλλοι πολλοί, μεγάλοι καί τρανοί, πού ἦσαν πασίγνωστοι ἐδῶ κι ἐκεῖ. Όλους ὅμως τούς πῆρε τό ποτάμι τῆς Λήθης. Μόνον ὁ Χριστόδουλος ζῇ -ἄσβηστο καντήλι στήν ψυχή τοῦ ἀγνοῦ λαοῦ πού πονεῖ γιά τήν ἔρμη πατρίδα.

Όσο ζούσε ο Χριστόδουλος ο λαός είχε μιάν ελπίδα: είχε έναν ηγέτη! Ήταν για το λαό μας ό,τι και ο Χρυσόστομος για τον εγκαταλελειμμένο λαό της Σμύρνης. Και οί δύο οδηγήθηκαν στο μαρτύριο: ο Σμύρνης από τον τουρκικό όχλο, ο Αθηνών και Έλλήνων πάντων από τον δημοσιογραφικό και χαμηλοπολιτικό όχλο.

Ο ένας πέθανε βασανισμένος, ο άλλος πέθανε φαρμακωμένος.

Κανείς δεν ήπιε τόσο φαρμάκι όσο ο Χριστόδουλος. Γιατί είχε Παπαφλέσσειο ανάστημα και ύψωνε φωνή υπέρ πίστεως και πατρίδος. Κουβαλούσε μέσα του την παράδοση του 1821. Μέ τον λόγο του ξαναζωντάνευε τ' άρματολίκι, τούς καιρούς της παλληκαριᾶς και της λεβεντιᾶς..

Τόν έφαγε ή χαμέρπεια και ή κακομοιριά. Ή χυδαία κακολογία και μικρολογία. Έπρεπε νά πέσει για νά πεισθοῦν οί κακόπιστοι πόσο μεγάλος ήταν!

Δανείζομαι μιά φράση του Παν. Κανελλόπουλου για νά τον παραστήσω: «Τόν μικρό τόν γνωρίζει κανείς από την άνοδό του• τόν μεγάλο από την πτώση του».

Ναί, όταν έπεσε ο Χριστόδουλος, ήταν σαν νά έπεσε ή Βασιλική Δρυς της πατρίδας. Ο λαός έχασε τόν άνθρωπο πού του προσέφερε όραμα, δύναμη, άντιστασιακή διάθεση...

Ο Χριστόδουλος χτυπούσε διαρκῶς την καμπάνα του συναγερμού, διότι «άκουε την βοήν τῶν πλησιαζόντων γεγονότων». Γι' αυτό είχε άπέναντί του όλους αυτούς πού άπεργάστηκαν την σημερινή μας κατάντια. Δυστυχῶς, στην Ελλάδα, αντί νά χτυπάμε αυτούς πού βάζουν την φωτιά, χτυπάμε εκείνους πού βαρᾶνε την καμπάνα του συναγερμού.

Δεκάδες οί φαρέτρες μέ τά δηλητηριασμένα βέλη πού στρέφονταν έναντίον του. Μέ την δῆθεν σάτιρα από την τηλοψία, από τό ραδιόφωνο, από τό πάλκο και τόν τύπο, οί νάνοι αντίπαλοί του, του έκαναν τή ζωή του φαρμάκι.

Κι αυτός σαν τόν μάρτυρα Χρυσόστομο συγχωροῦσε...

Είχαμε στενή φιλία από παλιά, αλλά ποτέ συνεργασία σέ επαγγελματική βάση. Ή γνωριμία μας ξεκίνησε από μιά έπιθετική έπιστολή πού του έστειλα από τό έρημητήριό μου στόν Πάρνωνα. Έσχισε λαγκάδια και βουνά νά μέ βρεῖ. Έκτοτε δεθήκαμε μέ μιά σχέση άδελφική.

Δέν θά πῶ ποτέ όσα μου είχε έμπιστευθεῖ. Σέ πολλά μέ έπειθε. Σ' ένα μόνον δέν μέ έπειθε: νά είμαι συγχωρητικός.

«Είμαι Μανιάτης, τοῦ ἔλεγα, καί μέσα στό μανιάτικο φυσικό εἶναι ἡ ἀναίδεια». Ἀναίδεια στ' ἀρχαῖα ἑλληνικά σημαίνει ἄρνηση συγγνώμης.

Κι αὐτός γελοῦσε παταγωδῶς. Γιατί ἤξερε πῶς δέν σοβαρολογῶ. Ἀπλῶς ἐρέθιζα τήν διάθεσή του γιά εὐτραπελία.

Ναί, ἦταν ἓνας μεγάλος «μαίστορας» τοῦ χιοῦμορ. Στά χρόνια του ἡ Ἐκκλησία «ἔλαμπε ἀπό χαμόγελο», μπῆκε τό γέλιο στήν Ἐκκλησία.

Κέρδισε τήν παραπαίουσα νεολαία. «Κι ἐγώ μαζί σας ἀλλά κι ἐσεῖς μαζί μου».

Κι οἱ νέοι θά πήγαιναν μαζί του, ἔστω κι ἂν τούς ὀδηγοῦσε στό Ζάλογγο. Θά ἔπεφταν, ἀλλά θά ἔπεφταν σάν τόν Ἰκαρο ἀπό ψηλά...

Εἶχε ἱκάρειο πνεῦμα μέσα του ὁ Χριστόδουλος. Πετοῦσε πάνω ἀπό τά εὐτελεῖ καί τούς εὐτελεῖς σάν τόν βασιλικό ἀητό. Ἐκάλυπτε τούς πάντες μέ τήν καλλιφωνία του, τήν πολυγνωσία του, τήν πολυγλωσσία του, μέ τό ἱλαρό φῶς τοῦ προσώπου του.

Ἄγρυπνος σάν τόν Ἄργο, μελετοῦσε τά πάντα κι ἦταν ἐνήμερος γιά τά πάντα. Ἐγγραφε ἀκατάπαυστα ἀκόμη κι ὅταν συνομιλοῦσε, ἀκόμη κι ὅταν τηλεφωνοῦσε.

Συχνά τόν μάλωνα: «Πότε ξεκουράζεσαι;». Κι αὐτός μέ τό δροσᾶτο γέλιο του: «Ὅταν δουλεύω...!».

Τοῦ ἄρεσε νά μέ νευριάζει καί νά μέ πιάνει τό «μανιάτικο», ὅποτε οἱ τύποι πήγαιναν περίπατο.

Μέ φώναζε -γιά νά μέ ἐρεθίζει-, Σαράντη. Τοῦ ἔλεγα, τοῦ ξανάλεγα ὅτι Σαράντο -κι ὄχι Σαράντη- λέμε στή Μάνη. Κι αὐτός ἐπέμενε στό Σαράντη, ἔτσι γιά νά μέ «φουρτουνιάζει». Τοῦ ἄρεσε ἡ «φουρτούνα» μου.

Κάποτε μοῦ εἶπε περιπαικτικά: «Νά δοῦμε πῶς θά περνᾷς στόν Παράδεισο...».

Τόν κοίταξα λοξά καί τοῦ εἶπα εἰρωνικά: «Ἐχῶ κάνει αἴτηση ὡς ἱστορικός νά πάω στήν Κόλαση. Ἐκεῖ θά βρῶ ὅλους τούς μεγάλους τῆς ἱστορίας. Κι ἀκόμη θά γλυτώσω κι ἀπό σᾶς τούς δεσποτάδες».

Κι ὁ μεγαλόθυμος Χριστόδουλος μέ ἀποστόμωσε -παρότι Θρᾶξ- μέ τό λακωνικό: «Μήν τό πολυελπίζεις αὐτό!...»..

Ἐτσι, μέ τό χιοῦμορ, τήν ἐτοιμολογία, τήν λεκτική εὐθυβολία, τήν εὐθυφροσύνη καί τήν μεγαλοφροσύνη ἤξερε νά κερδίζει καρδιές.

Βέβαια οί μικρόψυχοι τόν φθονοῦσαν. Τόν φθονοῦσαν καί ὅσοι εἶχαν βαλθεῖ νά ξεριζώσουν τή γλῶσσα μας, νά ξεπατώσουν τήν παιδεία μας, νά ξεδοντιάσουν τήν Ἐκκλησία μας, νά σπιλώσουν τήν ἱστορία μας, νά ἀκρωτηριάσουν τήν πατρίδα μας. Τόν φθονοῦσαν ὅλοι αὐτοί πού προσπάθησαν καί προσπαθοῦν νά μετατρέψουν ἕναν γίγαντα λαό, σέ λαό νάνων. Σέ λαό θάμνων, κατά τό δικό τους ἀνάστημα..

Τοῦ ὀφείλω ἄπειρη εὐγνωμοσύνη γιά ὅσα ἔκανε γιά τήν ἡμετέρα φουκαροσύνη: προλόγισε τό βιβλίο μου «Ἀπό τό Μακεδονικό Ζήτημα στήν Ἑμπλοκή τῶν Σκοπίων», πού βγήκε τόν Ἰανουάριο τοῦ 1992, προλόγισε -καί μάλιστα σέ Ἀττική διάλεκτο- τήν τρίτομη «Ἱστορία τῶν Ἀρχαίων Ἀθηνῶν» καί στάθηκε πάντα πατρικά συμβουλευτικός ἀπέναντι στά παιδιά μου..

Ἀφ' ὅτου ἔφυγε, δέν ἔγραψα οὔτε μίλησα ποτέ γι' αὐτόν. Μόνον μιά φορά, τήν ἡμέρα τῆς κηδείας του εἶπα κάποια λόγια πικρά -ὄχι γι' αὐτόν φυσικά στό Ραδιόφωνο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σήμερα μιλοῦν ἄλλοι, πού κάποτε τόν εἶχανε πικράνει. Τώρα νιώθουν τί «τζοβαϊρικό» ἀξετίμητο χάσαμε.

Κι ἂν σήμερα ἀνταποκρίθηκα στό αἶτημα νά χαράξω τίς γραμμές αὐτές, εἶναι γιατί σέ μιά πρόσφατη ἐπίσκεψή μου στό Α΄ Νεκροταφεῖο τῶν Ἀθηνῶν, εἶδα τάφους γυμνούς ἐπιφανῶν, ἐνῶ ὁ τάφος τοῦ Χριστόδουλου ἦταν πνιγμένος στά λουλούδια.

Πῆγα νά κόψω ἕνα γαρύφαλλο κι ἀπό κάτω σ' ἕνα χαρτάκι εἶδα γραμμένη τή φράση:

«Σ' ἀποζητοῦμε, Χριστόδουλε!...».